

📄 ชื่อผลงานวิจัย (ไทย)

ผลการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในองค์กรนักเรียนด้วยหลักธรรมาภิบาล

📄 ชื่อผลงานวิจัย (อังกฤษ)

Effects of The Development Students' Potential in Student Committee by Good Governance

📄 ชื่อนักวิจัย

สายชล สิงห์สุวรรณ

📄 ปีที่ผลงานวิจัยเสร็จ

พ.ศ. 2552

📄 ประเภทของงานวิจัย

อื่นๆ

📄 คำสำคัญ

การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน หลักธรรมาภิบาล

📄 ความเป็นมา/หลักการและเหตุผล

การศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในองค์กรนักเรียนด้วยหลักธรรมาภิบาลนี้ มุ่งเน้นการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน สรุปลงความรู้จากสารสนเทศที่ได้จากการศึกษาเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเท่านั้น มิได้อ้างอิงสารสนเทศทั้งโครงการ โดยผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการวิจัยเชิงประเมินหลายรูปแบบ เพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการประเมิน พบว่ารูปแบบ IPOO ของ บูชนอลล์ (1990) ตามที่สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2547) ได้อธิบายไว้ มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับการประเมินโครงการประเภทการอบรมเพื่อพัฒนามากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้นำรูปแบบ IPOO เป็นหลักในการประเมิน ดังนี้ 1) ปัจจัยเข้า (input) ประเมินประสิทธิผลของปัจจัยแต่ละองค์ประกอบที่ส่งผลเอื้อต่อการอบรม 2) กระบวนการ (process) ประเมินการพัฒนา ทั้งคุณภาพเอกสารประกอบการอบรมและคุณภาพของกระบวนการจัดกิจกรรม 3) ปัจจัยออก (output) ประเมิน ความรู้และทักษะที่เกิด และการนำองค์ความรู้/ทักษะกระบวนการไปใช้ 4) ผลลัพธ์ (outcome) ความสำเร็จของการนำองค์ความรู้ไปปฏิบัติ โดยประเมินระหว่างดำเนินโครงการ และจากการจัดประชุมสรุปผลการดำเนินงานโดยใช้การประยุกต์แนวทางการวิจัยเชิงปริมาณเพื่ออ้างอิงสังเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือวัดเชิงปริมาณ และใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้ได้สารสนเทศที่สามารถนำมาสรุปผลการศึกษาให้เกิดคุณค่าสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมกรรมการสถานักเรียนรุ่นต่อไป ให้เกิดการพัฒนาศักยภาพตนเองตามบทบาทหน้าที่ในองค์กรนักเรียน โดยมีรุ่นพี่เป็นแบบอย่าง และเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผู้เรียนตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ตลอดจนเผยแพร่ผลงานที่มีคุณค่าต่อวงการศึกษ การแนะแนวและการพัฒนาผู้เรียน เพื่อใช้อ้างอิงในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพองค์กรนักเรียน
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านบทบาทและหน้าที่ของตนในองค์กรนักเรียนด้วยหลักธรรมาภิบาล
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติงานด้วยหลักธรรมาภิบาล
4. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านบริหารจัดการองค์กรด้วยหลักธรรมาภิบาล
5. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านการพัฒนาศักยภาพองค์กร

ขอบเขตของการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและแนวทางการวิจัยเชิงประเมิณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ต่างกล่าวเช่นเดียวกันว่า ความสมบูรณ์ของวิจัยทั้งสองแบบ จำเป็นต้องเติมเต็มข้อมูลของทั้งสองวิธีการเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผลการศึกษามีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

วิธีการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการใช้เครื่องมือประเมินข้างต้น ได้แก่ แบบตรวจสอบ แบบสอบถาม แบบประเมิน แบบสัมภาษณ์ ทั้ง 5 ชุด ในการเก็บข้อมูลตามลำดับกิจกรรม

- 1) การประชุมจัดทำโปรแกรมค่ายพัฒนาความเข้มแข็งองค์กรนักเรียน(ม.ค. 2550)
- 2) การอบรมค่ายพัฒนาความเข้มแข็งองค์กรนักเรียน (24-26 เม.ย. 2550)
- 3) การดำเนินโครงการตามปฏิทินแผนพัฒนา(หลังการอบรม -15 มี.ค. 2551)
- 4) การประชุมสรุปผลการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพผู้เรียน (เม.ย. 2551)

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) หาค่าเฉลี่ย จำนวนนับ และร้อยละ จากคะแนนที่รวบรวมข้อมูลตามแผนการประเมิน นำมาจัดระบบข้อมูล นำเสนอในรูปแบบตารางอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย
- 2) การเปรียบเทียบเกณฑ์ นำค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้านของการประเมินเทียบกับเกณฑ์เพื่อตัดสินคุณภาพ
- 3) วิเคราะห์เนื้อหา จากการสัมภาษณ์และการบันทึกการสังเกต ระหว่างการอบรมและตลอดระยะเวลาดำเนินการของสถานักเรียน

ผลการวิจัย

การศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในองค์กรนักเรียนตามหลักธรรมาภิบาล มีผลการศึกษา ดังนี้

1. ผลการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในองค์กรนักเรียนตามหลักธรรมาภิบาล พบว่าผลการพัฒนาศักยภาพผ่านเกณฑ์ในภาพรวม ได้คะแนนการประเมินร้อยละ 87.30 จัดอยู่ในระดับ มีศักยภาพสูงมาก

2. ผลการพัฒนาศักยภาพด้านองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในองค์กรนักเรียน มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ตัวผู้เรียน วิทยากรพี่เลี้ยง สื่อเครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกประกอบการอบรมตลอดจนงบประมาณที่สนับสนุน มีผลการพัฒนาอยู่ในระดับ **มีศักยภาพสูงมาก**

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เรียนซึ่งแสดงความเห็นสอดคล้องกันโดยกล่าวถึงบทบาทหน้าที่ในองค์กรนักเรียนว่า การอบรมมีผลต่อการพัฒนาศักยภาพอย่างมาก อีกทั้งการมีรุ่นพี่ที่ติสอนงานและเป็นพี่ปรึกษาแนะนำวิธีการทำงานอย่างใกล้ชิดเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ที่สำคัญ และความพร้อมด้านงบประมาณและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกมีผลมากในการช่วยให้งานสำเร็จ เนื่องจากช่วยลดเวลาและลดปัญหาในการทำงานได้และต้องอาศัยหลักความคุ้มค่าช่วยให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนในด้านของกระบวนการอบรม มีผลการพัฒนาอยู่ในระดับ **มีศักยภาพสูง** ค่อนข้างสูงมาก แสดงว่าโปรแกรมการอบรมที่มีคุณภาพส่งผลในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และนำไปใช้ในการทำงานได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะได้ปลูกฝังหลักธรรมาภิบาล นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดแรงบันดาลใจในการเป็นวิทยากร นำไปสู่การพัฒนาศักยภาพส่วนตนและใช้ค่ายเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพองค์กรขยายผลสร้างคนรุ่นใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง

3. ผลการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านบทบาทและหน้าที่ของตนในองค์กรนักเรียน ด้วยหลักธรรมาภิบาล มีผลการพัฒนาอยู่ในระดับ **มีศักยภาพสูง** ค่อนข้างสูงมาก

ผลการแสดงความเห็นเกี่ยวกับตนเองพบว่า ตรงกับผลการประเมิน เนื่องจากผู้เรียนมีทัศนคติการมองตนว่ายังไม่มีศักยภาพโดดเด่น เพียงแต่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจทำงานและอาศัยการทำงานเป็นทีมขับเคลื่อนให้องค์กรนักเรียนสามารถพัฒนามาได้ด้วยความคาดหวัง หลักธรรมาภิบาลที่ใช้มากได้แก่ หลักความรับผิดชอบ คุณธรรมและนิติธรรม หากมองผลลัพธ์ที่เกิดจากผลงานของผู้เรียนแล้วถือว่ามีการพัฒนาศักยภาพเป็นที่น่าพอใจยิ่ง

4. ผลการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านบริหารจัดการองค์กรด้วยหลักธรรมาภิบาล มีผลการพัฒนาในระดับ **มีศักยภาพสูงมาก**

จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องที่เห็นพัฒนาการของผู้เรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การทำงานในองค์กรมีการจัดการที่เป็นระบบ ซึ่งผู้วิจัยสังเกตการทำงานพบวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลว่ามีจุดเด่นในการทำงานที่น่าสนใจ ได้แก่ การหาข้อมูลหรือปรึกษารุ่นพี่หรือครู หลังจากนั้นใช้กระบวนการวางแผน มีการทดสอบแผนทั้งซักซ้อมการทำงานของกรรมการสภานักเรียนเองและซักซ้อมผู้เกี่ยวข้อง มีการเตรียมแผนสำรอง การใส่ใจในรายละเอียด มีความเป็นกัลยาณมิตร มีการประเมินการทำงานของตนตรงไปตรงมา และมุ่งผลสำเร็จของงาน

5. ผลการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติงานด้วยหลักธรรมาภิบาล มีผลการพัฒนาในระดับ **มีศักยภาพสูงมาก**

เนื่องจากการประเมินในด้านนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการประเมินผลสำเร็จของโครงการ รวมทั้งสิ้น 16 โครงการ ใช้งบประมาณทั้งสิ้น 170,000 บาท เป็นไปตามที่กำหนดและยังเหลืองบสำรอง 50,000 บาท มีเพียงโครงการเดียวที่ไม่ได้ดำเนินการเนื่องจากปัจจัยภายนอก นับว่าเป็นความสำเร็จของนโยบายการกระจายอำนาจโดยให้องค์กรนักเรียนบริหารงบประมาณและโครงการตามรูปแบบของการบริหารงบประมาณของโรงเรียน ซึ่งจากการสังเกตการทำงานของผู้เรียนได้พบการใช้หลักธรรมาภิบาลในเรื่องความโปร่งใสและความคุ้มค่า จัดระบบในเรื่องการจัดการเอกสารการเบิกจ่ายที่คิดขึ้นมาเอง พบการทำงานตามระบบขั้นตอนการขอใช้งบประมาณจากสภานักเรียนที่อาศัยการมีส่วนร่วมในการผุดงระบบ ไม่ให้มีการใช้งบประมาณผิดไปจากแผนงานที่วางไว้ มีการเตรียมงานแต่เนิ่นๆ มีการรายงานผลงานโครงการและมีการตรวจสอบรายงานการใช้งบประมาณสม่ำเสมอ

6. ผลการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านการพัฒนาศักยภาพองค์กร มีการพัฒนาศักยภาพในระดับ **มีศักยภาพสูงมาก**

จากการสังเกตการทำงานและผลงานเชิงประจักษ์ที่คณะกรรมการสภานักเรียนได้สร้างเกียรติและชื่อเสียงในด้านการเป็นวิทยากรค่ายเยาวชนทั้งในโรงเรียน ในเขตเทศบาลและต่างจังหวัด ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพส่วนตน และศักยภาพองค์กร

สามารถขยายผลเครือข่ายองค์กรนักเรียนในสายชั้นให้ฝึกการทำงาน ตลอดจนได้สร้างเครือข่ายองค์กรนักเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นอีกด้วย หลักธรรมาภิบาลที่นำมาใช้ คือ การมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีม

อาจกล่าวได้ว่ากระบวนการในการพัฒนาเยาวชนมีรูปแบบที่เหมาะสมหลากหลาย และล้วนมีเนื้อหาสอดคล้องกัน ทั้งในเรื่องการเสริมสร้างคุณธรรม ภาวะผู้นำและเรื่องจิตสำนึกสาธารณะ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องเร่งปลูกฝังเยาวชนให้มีค่านิยมที่ดี โดยเฉพาะในเรื่องของความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส อันจะช่วยแก้ไขวิกฤติศรัทธาทางการเมือง การเปิดโอกาสให้นักเรียนในโรงเรียนฝึกบริหารองค์กรนักเรียนด้วยความคิดของนักเรียนโดยนักเรียนและเพื่อนนักเรียน ด้วยความใจกว้างและเชื่อมั่นของผู้ใหญ่ จะช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้จริงตามผลที่ปรากฏข้างต้น นอกจากนี้ยังช่วยเสริมความเข้มแข็งและความรักในสถาบัน รักท้องถิ่น สามารถอยู่ในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างรู้เท่าทัน การพัฒนาเยาวชนกลุ่มใดก็ตาม หากผู้ใหญ่ให้ความสนใจอย่างจริงจังและให้โอกาสส่งเสริมพัฒนา ผลที่เกิดในการสร้างเยาวชนให้มีคุณภาพย่อมส่งผลต่อการสร้างสังคมที่ดีนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

- 1) ควรเร่งพัฒนาเครือข่ายสถานักเรียนรุ่นเล็กให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ให้ฝึกการทำงาน และบริหารงานตามระดับชั้น โดยมีรุ่นพี่เป็นพี่เลี้ยงให้
- 2) ตั้งศูนย์เครือข่ายองค์กรนักเรียนในระดับท้องถิ่นหรือในระดับสูงขึ้นไป มีการพัฒนาหลักสูตรหรือองค์ความรู้ร่วมกันเป็นแกนกลางเพื่อเชื่อมโยง ครูนักเรียนและองค์กรนักเรียนให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การทำงานเพื่อพัฒนาแต่ละโรงเรียนให้มีบรรยากาศของธรรมาภิบาลครอบคลุมทุกพื้นที่เพื่อสร้างสังคมที่ดีในเร็ววัน
- 3) ควรบรรจุเป็นหลักสูตรสถานศึกษา
- 4) ควรจัดการประชาสัมพันธ์ ให้ผู้เกี่ยวข้องและสังคมรู้จักเครือข่ายองค์กรนักเรียน ธรรมาภิบาล และประชาสัมพันธ์ข่าวสารขององค์กรให้เป็นปัจจุบัน
- 5) ควรจัดให้มีศูนย์สื่อเพื่อแนะนำหลักสูตรการอบรมเยาวชนหลากหลาย สื่อสรุปผลการดำเนินงานเพื่อเผยแพร่ เรียนรู้แนวทางในการขยายผลและสำหรับเรียนรู้รายละเอียดกิจกรรม
- 6) เสนอให้องค์กรปกครองท้องถิ่นซึ่งมีศักยภาพสูงในเรื่องจัดสรรงบประมาณการพัฒนาเยาวชน ให้มีการจัดอบรมหลักสูตรเยาวชนธรรมาภิบาลให้กับครูหรือผู้เกี่ยวข้องนำไปขยายผลจัดอบรมให้กับนักเรียน
- 7) การยกระดับ การพัฒนาศักยภาพองค์กรนักเรียน โดยจัดกิจกรรมการประกวดองค์กรเยาวชนธรรมาภิบาล และมีการเชิญยกย่องผู้นำนักเรียนในทุกกิจกรรม เพื่อกระตุ้นผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ในองค์กรนักเรียนของตน และส่งเสริมให้ครูเห็นความสำคัญของการจัดกระบวนการพัฒนาผู้เรียนมากขึ้น